

УДК 62-314

В.В. Аулін, докт. техн. наук, проф., А.Є Чернай

Кіровоградський національний технічний університет, Україна

ШЛЯХИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ ГІДРАВЛІЧНИХ СИСТЕМ З ЗОЛОТНИКОВИМ МЕХАНІЗМОМ МОБІЛЬНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТА АВТОТРАНСПОРТНОЇ ТЕХНІКИ

V.V. Aulin Dr., Prof., A. E. Chernay

WAYS OF SOLVING THE PROBLEM OF IMPROVING THE RELIABILITY OF THE HYDRAULIC SYSTEM WITH SPOOL MECHANISM OF MOBILE AGRICULTURAL MACHINERY

Деталі систем і агрегатів мобільної сільськогосподарської та автотранспортної техніки працюють в складних умовах знакозмінного циклічного та динамічного навантаження, підвищеної запиленості, взаємодії з активними та агресивними робочими середовищами, а тому не виробляють запланованого ресурсу. Зазначимо, що понад 30 % усіх відмов і несправностей, що виникають під час експлуатації сучасної мобільної сільськогосподарської та автотранспортної техніки, відносяться до відмов і несправностей елементів і агрегатів гідравлічних систем.

Забезпечення і підвищення надійності гідравлічних систем є складним завданням, яке потребує комплексного вирішення на всіх етапах життєвого циклу, на основі якісного і кількісного аналізу причин відмов, аналізу впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, протікання фізико-хімічних та трибофізичних процесів. Їх відмови призводять до непланових ремонтів, а також до простою основного обладнання.

В процесі експлуатації гідросистем виникає необхідність зміни напрямку потоку робочої рідини на окремих її ділянках з метою зміни напрямку руху виконавчих механізмів машини, оскільки необхідно забезпечувати потрібну послідовність включення в роботу цих механізмів, здійснювати розвантаження насоса і гідросистеми від тиску і т.п. Ці функції виконуються спеціальними гідроапаратами - напрямними гідророзподільниками золотникового типу. Запірно-регулюючим елементом золотникових гідророзподільників є циліндричний золотник. (рис 1)

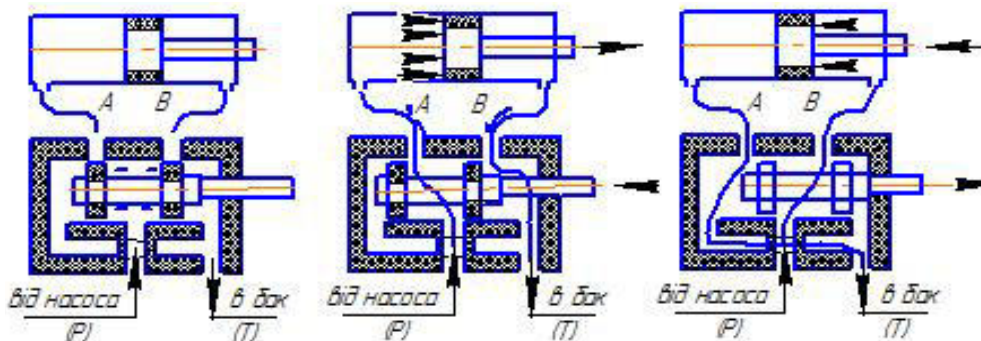

Рис. 1 Схема роботи золотникового гідророзподільника

Золотник - пристрій, що спрямовує потік рідини або газу шляхом зміщення рухомої частини (власне, золотника) відносно вікон в поверхні корпусу (гільзи у випадку циліндричної конструкції), по якій золотник ковзає, в пристрої відбувається ряд фізико-механічних та фізико-хімічних явищ. Одним з головних з них які впливають

на зменшення рівня надійності в золотниковому механізмі є явище облітерації. - зарощування з часом перерізу щілини. Це явище спостерігається при протіканні навіть ретельно очищених рідин за рахунок адсорбції поляризованих молекул, тобто має фізико-хімічну природу. Під тиском рідини на поверхні капіляра осаджується адсорбційний шар поляризованих молекул, які утримуються силами фізичної та хімічної адгезії між рідиною і матеріалом гідравлічного обладнання (золотника). У цьому шарі крім молекул рідини знаходяться тверді частки, рідкі і газоподібні домішки, смолисті утворення, що завжди є в рідині. Товщина такого шару порядку 0,05...10 мкм і залежить від тиску, хімічних і фізичних властивостей рідини і трибофізичних характеристик матеріалу стінок деталей. Облітерація щілин зумовлює зменшення ефективної площі їхнього перерізу, що викликає збільшення гідравлічного опору протіканню рідини, а відповідно і зменшення надійності, що створює проблему, яка потребує негайного вирішення.

Аналіз відомих методів і засобів вирішення даної проблеми показав що вони, не дозволяють в повній мірі забезпечити рівень надійності золотникових гідросистем мобільної сільськогосподарської та автотранспортної техніки. В даній роботі приведені обґрунтовані основні напрями розв'язання поставленої проблеми, серед яких на увагу заслуговують наступні:

- удосконалення конструкції золотникового механізму
- модифікування робочої рідини додаванням присадок і обробкою потоком енергії фізичного поля (електричного, магнітного, електромагнітного, лазерного та інші)
- цілеспрямована зміна триботехнічних характеристик матеріалів деталей залежно - від параметрів, властивостей та розподілу локальних областей робочих поверхонь.
- дослідження фізико-хімічного явища облітерації та керування ним в процесі експлуатації золотникового механізму.

Авторами запропоновано теоретичні основи явища облітерації в триботехнічних та гідравлічних системах. Виявлено, що поряд з явищем облітерації має місце явище самоорганізації. Теоретичні обґрунтування цих явищ розроблені на закономірностях молекул робочої рідини і стінок спряжених деталей, але вони потребують ретельних експериментальних досліджень.

Література

1. Аулин В.В. Влияние комбинированного физико-химического модифицирования моторного масла на изменения момента трения и потребляемой мощности в сопряжениях образцов и деталей / В.В. Аулин//Трение и смазка в машинах и механизмах,2014.–№2.–

2. Аулин В.В. Изменение текстуры рабочей поверхности деталей сельскохозяйственных машин после лазерной обработки / В.В.Аулин, Б.Б.Сомов, Т.М.Аулина // Сб."Конструирование и технология производства СГМ".–Вып.20.– Київ:Техніка,1990